MALTA

QORTI CIVILI

PRIM' AWLA

(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF

JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tad-9 ta' Jannar, 2015

Referenza Kostituzzjonali Numru. 51/2013

Josette Bugeja

-vs-

Citadel Insurance plc; Joseph Fenech

Il-Qorti,

Rat ir-referenza tal-Qorti tal-Magistrati (Għawdex) fil-verbal tal-25 ta' Gunju 2013 bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali biex din il-Qorti tiddeċiedi dwar il-kwistjoni jekk in-notifika ta' atti ta' kawża

li tkun ġiet ippreżentata quddiem iċ-Ċentru tal-Arbitraġġ lill-kontro-parti permezz ta' pubblikazzjoni f'gażżetta lokali tivvjolax l-artikolu 39 (2) tal-Kostituzzjoni ta' Malta, kif ukoll l-artikolu 6 sub-inċiż 1 tal-ewwel skeda tal-Kap 319 tal-Liġijiet ta' Malta.

Rat l-atti proċesswali sija tal-Qorti tal-Magistrati u sija dawk tal-kawża odjerna;

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet;

Rat il-verbal tas-seduta tal-31 ta' Ottubru 2014 fejn il-kawża tħalliet għas-sentenza;

Illi kif jidher mill-premess, ir-rikorrenti qed tallega li fil-proċeduri msemmija quddiem iċ-Ċentru tal-Arbitraġġ, ġew miksura d-drittjiet fundamentali tagħha bażikament għaliex matul il-kors tal-proċeduri in kwistjoni ma ġietx notifikata regolarment peress li wara li t-tentattiv ta' notifika tagħha kien negattiv, saret in-notifika permezz tal-pubblikazzjoni f'gażżetta lokali kif tipprovdi appuntu l-liġi relattiva.

Ir-rikorrenti tibbaża t-talba tagħha fuq l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u tal-artikolu 6(1) tal-Konvenzjoni Ewropeja.

Illi l-**artikolu 39** jgħid illi:

39. (1) *"Kull meta xi ħadd ikun akkużat b'reat kriminali huwa għandu, kemm-il darba l-akkuża ma tiġix irtirata, jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli minn Qorti indipendenti u imparzjali mwaqqfa b'liġi.*

(2) Kull Qorti jew awtorita' oħra ġudikanti mwaqqfa b'liġi għad-deċiżjoni dwar l-eżistenza jew l-estensjoni ta' drittijiet jew obbligi ċivili għandha tkun indipendenti u imparzjali; u meta l-proċeduri għal deċiżjoni bħal dik huma mibdija minn xi persuna quddiem Qorti jew

awtorita' oħra ġudikanti bħal dik, il-każ għandu jiġi mogħti smiegħ xieraq għeluq żmien raġonevoli.

(3) *Ħlief bil-ftehim tal-partijiet kollha, il-proċeduri kollha ta' kull qorti u l-proċeduri dwar id-deċiżjoni tal-eżistenza jew l-estensjoni tad-drittijiet jew obbligi ċivili ta' persuna quddiem xi awtorita' ġudikanti oħra, magħdud il-pronunzjament tad-deċiżjoni tal-Qorti jew awtorita' oħra, għandhom jinżammu fil-pubbliku."*

Illi l-**artikolu 6 (1)** imsemmi jgħid illi:

(1) *"Fid-deċiżjoni tad-drittijiet ċivili u tal-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kulħadd huwa ntitolat għal smiegħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi. Is-sentenza għandha tingħata pubblikament iżda l-istampa u l-pubbliku jista' jiġi eskluż mill-proċeduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess tal-morali, tal-ordni pubbliku jew tas-sigurta' nazzjonali f'soċjeta' demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew il-protezzjoni tal-ħajja privata tal-partijiet hekk teħtieġ, jew sa fejn ikun rigorożament meħtieġ fil-fehma tal-qorti f'ċirkostanzi speċjali meta l-pubbliċita' tista' tippreġudika l-interessi tal-ġustizzja."*

Illi l-awturi **Jacobs and White** (The European Convention on Human Rights, paġna 140) jgħidu illi:

"Every month the Court of Human Rights receives many hundreds of letters complaining about the decisions reached by national courts in civil and criminal trials. These applications are, however, based on a fundamental misconception of the Convention system. The Court has no jurisdiction under Article 6 to reopen domestic legal proceedings or to substitute its own findings of fact or national law for the findings of domestic courts. The Court's task with regard to a complaint under Article 6 is to examine whether the proceedings, taken as a whole, were fair and complied with the specific safeguards stipulated by the

Convention. Unlike a national court of appeal, it is not concerned with the questions whether the conviction was safe, the sentence appropriate, the award of damages in accordance with national law, and so on. And a finding by the Court that an applicant's trial fell short of the standards of Article 6 does not have the effect of quashing the conviction or overturning the judgement, as the case may be.

The Court calls this principle the 'fourth instance' doctrine, because it is not to be seen as a third or fourth instance of appeal from national courts. It is important to bear the doctrine in mind when considering whether a particular factual situation based on criminal or civil proceedings raises any issue under Article 6."

Illi kontrarjament għat-teżi tas-soċjeta' intimata Citadel (kif imsemmi fin-nota tagħha), din il-Qorti ma tistax teżerċita d-diskrezzjoni tagħha u tirrifjuta li tisma' l-kawża skond l-artikolu 46 (2) għas-sempliċi raġuni li din il-vertenza quddiemha hija riferenza minn Qorti oħra. (Ara s-sentenza **"Pulizija vs Ellul Sullivan"**, Qorti Kostituzzjonali 19 ta' April 2012). Għalhekk independentement jekk Josette Bugeja kellhiex rimedji ohra, din il-Qorti jkollha tieħu konjizzjoni tal-ilment tagħha.

Illi l-istess Bugeja tilmenta illi hija ma kinitx għadha toqgħod fil-fond li saret in-notifika anke permezz tal-pubblikazzjoni msemmija u allura ġie nfrant il-principju *'audi alteram partem'* sanċit mhux biss mill-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni iżda li huwa kkunsidrat wieħed mill-prinċipji kardinali tal-ġustizzja naturali.

Illi bħala rimedju pero' l-Qorti taqbel mal-kontenut tas-sentenzi ċitati mill-istess soċjeta' respondenti illi r-rimedju għandu jkun

wieħed mhux a dispożizzjoni taċ-ċittadin f'liġijiet oħra, u huwa ċar li dan ir-rimedju Josette Bugeja kellha u fil-fatt istitiwit il-kawża in kwisjoni fejn talbet li l-Qorti tiddikjara li l-*award* arbitrali in kwistjoni ma kellux effett fil-konfront tagħha; jekk messhiex istitwit kawża ta' ritrattazzjoni għandha naturalment tarah dik il-Qorti.

Illi hu x'inhu, il-problema nqalgħet għaliex l-istess Bugeja naqset li tinforma lil min kellha tinforma li hija ma baqgħetx tirrisjedi fl-istess lok fejn kienet reġistrata, u allura ladarba ma ġietx notifikata bil-mezzi normali, bilfors irid ikun hemm mezz biex din in-notifika ssir bl-akbar pubbliċita' possibbli. Dan hu rifless anke fl-artikolu 187 (3) tal-Kapitolu 12 tal-Liġijiet ta' Malta li tiegħu prattikament l-Avviż Legali 421/04 li jirregola n-notifiki għar-rigward tal-Arbitragg huwa riflessjoni. Għalhekk l-imsemmija Josette Bugeja ma tistax issa tilmenta minn sitwazzjoni li ġabitha fuqha hija stess. L-inċident stradali in kwistjoni seħħ f'Novembru 2006 u kien biss f'Marzu 2007 li hija rreġistrat it-tibdil fl-indirizz. Kif sewwa tgħid is-soċjeta' Citadel, l-uniku aċċess li kellha għall-indirizz kien fir-rapport tal-Pulizija dwar l-inċident, u għalkemm il-proċeduri bdew f'April 2006, hija ma kellha ebda opportunita' li tkun taf b'dan it-tibdil.

Illi huwa minnu li l-Kostituzzjoni u l-Konvenzjoni jipproteġu d-drittijiet tal-bniedem, iżda ma għandhomx iservu ta' paraventu biex isolvu l-problemi ta' min jonqos mid-doveri tiegħu jew ikun traskurat f'ċertu materji. Altrimenti f'sitwazzjonijiet identiċi għall-każ attwali, parti tista' tistultifika l-proċeduri billi tiddikjara indirizz falz u notifika bil-mezz normali ma tkun tista' ssir qatt.

Għal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċiedi din il-vertenza billi tiddikjara li d-drittijiet fundamentali tal-imsemmja Josette Bugeja sanċiti bl-artikoli msemmija ma ġewx miksura.

L-ispejjeż ta' din il-vertenza jitħallsu mill-istess Josette Bugeja.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------